

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теріологія і орнітологія

Освітня програма Середня освіта (Природничі науки)

Спеціалізація (за наявності) А4.15 Середня освіта (Природничі науки)

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "26" серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

Зміст

1. Загальна інформація	2
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	5
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	5
6. Ресурсне забезпечення	6
7. Контактна інформація	6
8. Політика навчальної дисципліни	7

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Теріологія і орнітологія
Освітня програма	Середня освіта (Природничі науки)
Спеціалізація (за наявності)	A4.15 Середня освіта (Природничі науки)
Спеціальність	A4 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)
Галузь знань	A Освіта
Освітній рівень	Магістр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год. Залік
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Теріологія і орнітологія» є вибірковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями). Курс розроблено таким чином, щоб надати здобувачам необхідні знання про різноманіття сучасних ссавців, риси їх морфології й анатомії, особливості фізіології, закономірності і принципи існування звірів у різних середовищах, питання їх систематики, філогенії та охорони, а також про будову птахів, здійснення основних фізіологічних процесів, риси в їхній організації, що забезпечують політ, особливості розмноження і розвитку у різних екологічних умовах, класифікацію птахів, а також знання про біорізноманіття птахів і їх поширення на планеті та в Україні.

Метою вивчення вибіркової дисципліни «Теріологія і орнітологія» є сформувати у студентів уявлення щодо морфо-анатомічних особливостей і фізіологічних функцій ссавців як найвище організованого класу хребетних тварин, ознайомити з основними етапами еволюції звірів, а також з основами сучасної систематики групи, поширенням, особливостями біології та екології представників різних рядів, а також сформувати у студентів загальне уявлення про морфо-анатомічні і фізіологічні особливості птахів, основи сучасної систематики та екології представників класу Птахи.

Цілі:

- сформувати у студентів поглиблені знання щодо морфології, анатомії та фізіології ссавців різних рядів, виділення основних принципів класифікації звірів, розширення уявлення про різноманіття ссавців, їх систематичні групи та життєві форми, а також формування практичних умінь та навичок щодо використання сучасних методик дослідження та визначення звірів.
- сформувати у студентів поглиблені знання щодо будови і фізіології птахів, їхнього біорізноманіття на планеті та в Україні, методик сучасних орнітологічних досліджень, а також набуття навичок застосування отриманих знань у процесі навчання та у практичній діяльності.

Компетентності Інтегральна

компетентність

Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі в галузі природничої освіти у широких або мультидисциплінарних контекстах під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур, характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов та вимог організації освітнього процесу.

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність до проведення досліджень, до самостійного вивчення нових методів дослідження, провадження дослідницької та інноваційної діяльності, творчого підходу до розв'язання освітніх та наукових проблем.

ЗК8. Здатність до осмислення предметної галузі (природничі науки, фізика, хімія, біологія, педагогіка) та специфіки професійної діяльності.

Фахові компетентності

ФК1. Здатність оперувати сучасною термінологією, науковими поняттями, законами, концепціями, вченнями і теоріями природничих наук, фізики, хімії та біології.

ФК3. Здатність характеризувати досягнення природничих наук, виявляти їх роль в житті суспільства для забезпечення сталості розвитку біологічних систем.

ФК4. Уміння застосовувати сучасні методи хімічних, фізичних, біологічних та екологічних досліджень для обґрунтування цілісності та єдності природи, використовувати та інтерпретувати результати досліджень.

ФК5. Здатність дотримуватись принципу науковості у процесі трансляції природничих знань у площину шкільних початкових предметів: природничі науки, фізика, хімія, біологія.

ФК8. Здатність здійснювати інтеграцію змісту, форм і методів навчання природничих наук, фізики, хімії, біології для формування в учнів наукової картини світу.

Програмні результати навчання

ПРН1. Знати сучасну термінологію, наукові поняття, закони, концепції, теорії, методи дослідження педагогічних та природничих наук. Розуміння та тлумачення загальних тенденцій, закономірностей розвитку педагогічної та природничої наук, їх роль у формуванні природничо-наукової картини світу.

ПРН2. Знати та розуміти стратегії сталого розвитку та сутності взаємозв'язків між природним середовищем і людиною як духовною та інтелектуальною, раціональною та ірраціональною істотою.

ПРН3. Знання методології наукового пізнання як концептуальної основи професійної діяльності вчителя природничих наук, розуміння динаміки розвитку сучасних наукових теорій, що оновлюють методологію досліджень природи, соціуму, людини.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Морфо-фізіологічні особливості ссавців.	Предмет і історія розвитку теріології. Покриви та їх похідні. Опорно-рухова система. Внутрішня будова та розвиток ссавців.	Виконання практичних завдань. Тестування.
2.	Екологія та систематика звірів.	Екологія ссавців. Систематика ссавців. Етологія звірів. Охорона ссавців. Ссавці в практиці народного господарства.	Виконання практичних завдань. Тестування.

3.	Морфо-фізіологічні особливості птахів.	Орнітологія – наука про птахів. Історія розвитку орнітології. Загальна характеристика класу Птахи. Зовнішня будова. Опорно-рухова система птахів. Типи переміщення. Морфо-фізіологічні особливості систем внутрішніх органів птахів.	Виконання практичних завдань. Тестування.
		Розмноження й розвиток птахів.	
4.	Екологія та систематика птахів.	Систематика птахів. Орнітофауна України. Екологічні групи птахів. Методи орнітологічних досліджень. Охорона птахів.	Виконання практичних завдань. Тестування.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	–
Практичні заняття	70
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	20
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																Разом	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
Лекції																		-
Лабораторні заняття		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0				70
Самостійна робота															1 0			10
Індивідуальне завдання															2 0			20
Всього за тиждень		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0		1 0	3 0			100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (лептоп, проєктор), використання системи дистанційної освіти для проведення тестування, муляжі систем органів птахів та ссавців.
-----------------------------------	--

Рекомендована література:

1. Ільєнко М. М. Теріологія / М. М. Ільєнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2003. – 166 с.
  2. Загороднюк І. Список ссавців України 2020: доповнення та уточнення / І. Загороднюк, С. Харчук // Theriologia Ukrainica. – 2020. – Вип. 20. – С. 10-28.
  3. Види ссавців світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.departments.bucknell.edu/biology/resources/msw3/>
  4. Наукові назви ссавців України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://izan.kiev.ua/term_com/mammal.htm
  5. Ссавці Червоної книги України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://redbook-ua.org/category/mammalia/>
  6. Черкащанко М.І. Орнітологія. Ч.1. Морфологія. – Львів, 1974. – 84 с.
-
7. Черкащанко М.І. Орнітологія. Ч.2. Сучасна класифікація птахів. – Львів, 1974. – 84 с.
  8. Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Птахи фауни України: польовий визначник.– К., 2002, 416 с.
  9. Безкоштовна електронна біологічна бібліотека Zoometod. Книги по орнітології. URL: <http://www.zoometod.com/>
  10. Бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра біології та екології, 5 поверх, 509 ауд.
Викладач (і) Гостьові лектори	Тетяна Микитин, к.б.н., доц.
Контактна інформація викладача	tetiana.mykytyn@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<ul style="list-style-type: none"> - Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/3406_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-tainshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf - У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання. - В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-03polozhennia-pro-komisiuu-z-pytan-etyky-ta-akademichnoidobrochesnosti.pdf - Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання
Пропуски занять (відпрацювання)	Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.

Невідповідна поведінка під час заняття	<ul style="list-style-type: none"> - Неприпустимі списування, студент повинен вільно володіти матеріалом. - Якщо студент пропустив більше 50% занять, він повинен пройти тестування на сайті дистанційного навчання і тільки тоді буде допущений до написання екзаменаційної роботи. - Обов'язковим для допуску до екзамену є відвідування більше 50% занять, робота на заняттях, підготовка доповідей, виконання контрольної роботи. Студент повинен набрати мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях. - Для складання екзамену/заліку студент повинен набрати мінімум 25 балів за написання екзаменаційної роботи. <p>По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності https://d-learn.pnu.edu.ua/ щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.</p> <p>Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.</p>
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	Prometheus, Coursera, EdX.

Викладач

Микитин Т.В.